

VITA SANCTI MAIOLI

AUCTORE SYRO MONACHO.

EPISTOLA DOMNI SYRI AD DOMNUM ODILONEM ABBATEM DIRECTA.

Spirituam Patri domno ODILONI abbati, SYRUS A non audebat quæ ingenii parvitate consummare dif-
 monachorum infimus, quidquid in Christo feliciter. fidebat. Temeritatis insuper non immerito argui ve-
 Sæpe mihi multumque cunctanti beati Maioli, rebar, si audacter præsumerem, quæ me perspica-
 venerabiles actus styli prosequi officio, cum ad cioribus vel ingeniosioribus committenda fore non
 id operis sanctæ recordationis Warnerii impor- ignorabam. Sed hæc mihi de me cognita præfatio
 tona perurgeret petitio, multa se objiciebant, quæ quamlibet vero sæpius pro excusatione foret oppo-
 ne id conarer non modica me formidine deter- sita, ille..... Sub eodem temporis articulo me ad
 rebant. Vir quippe ille qui divulgari petebatur, Italianam, illumque vobis dirigere placuisset ad Alsa-
 sic virtutis sectantium exstitit imitator, ut earum tiam, opus quod relinquebam imperfectum, secum
 omnium indefessus esset operator. Unde ei gesta ipse detulit per schedas dispersum. Post ejusdemque
 digerere absque cunctarum virtutum conjectura lacrymabilem transitum, cum vestræ præsentia in
 quempiam est impossibile. Recte vero disputare Morbacensi cœnobio fuisset oblatum, injunctum
 non prævalet de virtutibus, quisquis his fuerit mibi est ex vestra sententia, quo studerem quæ
 vacuus; quoniam mens cui caret intelligentia, id deerant addere, et scriptorum vitio depravata ad
 discere nequit scientia. Hæc idcirco aggredi cun- statum pristinum relegendo corrigere, quod inchoans
 ctabar, quibus me nulla virtute dignabar. Rerum B ut potui pro vestra jussione perficere studui, et
 denique magnitudo laborque difficilis me rursus mo- utinam tam efficaciter, quam libenter, atque ut
 vebat, quod multiplices miraculorum actusque vir- debui vestro imperio parui. Ideo..... præsumptio
 tutam dum mens contemplabatur, suamque scien- contra redargu.....
 tiam scrutabatur, veritatis territa sententia incipere

INCIPIT VITA.

LIBER PRIMUS.

I. Laudabilis Dei nostri virtus et sapientia ætatis C dici oculus. Convenienti etenim futurarum rerum
 et generationis succedentia sibi tempora mirabili præ- præ-
 sago, tali nomine donatur illa veritatis et justi-
 præordinans sæculorum dispensatione, nullum tem- tiae columna; quoniam quidem per quadrilida terra-
 pus relinquit vacuum bonitatis suæ. Unde sanctæ rum spatia magna extendit suæ beatitudinis lumina.
 suæ Ecclesiæ fideles per aquam salutis et regenera- Pro operibus enim iterato præscitæ et dispositæ
 tionis in filiorum numero annumeratos bono exem- sibi divinitus vitæ tale ei nomen conveniebat habere,
 plo meliorationis tam præcedentium patrum quam quod in sui memoriale bonum Christi odorem in
 et præsentium semper confirmat, et ad consequenda cordibus fidelium faceret redolere, ut, secundum
 æternæ hæreditatis gaudia invigilare insinuat. In Apostoli testimonium, Christi bonus odor mererentur
 hoc igitur ultimo ætatis termino verum suique fide- fieri, qui vitæ et conversationis ejus voluissent
 lem certissimum beatum Maiolum divina pietas vestigia imitari. Hic etenim beatissimus pater Maio-
 mundo protulit, qui claris ortus natalibus, ex Aven- lus pro sanctitatis et pietatis suæ fructibus inun-
 nicorum oppido parentibus splendidissimis est pro- dandis Christi bonus odor permansit, et permanet
 creatus, Provincialis quidem genere, nobilium in his qui pereunt, et in his qui salvi fiunt. Sancti-
 Gallorum clarus generositate. Hic ab ipsis infantia- ficatum namque thymiana unguentorum suorum
 rudimentis studiis litterarum traditus, superna pro- secundum Cantica canticorum multos et innumera-
 vidente clementia ita in domo Domini lucerna ardens biles post se traxit, qui zelo sanctitatis accensi, igne
 elucens refulsit, ut de eo illud Mosaicum possit perfectionis fervidi, abjecta inveterati corporis et
 dici: *Novi te ex nomine.* pigredinis ruga, in adolescentiorum irruerunt forti-
 tudinem. Qui tympanizant illud monachilis perfe-
 ctionis opere, quod S. Pater Benedictus edocuit

II. *Maiolus ex nomine laudatus.* — Nam Maiolus, ut jucundo lætemur interprete, quasi magnus videtur

divino dogmate, ut, relicta superflue curiositatis sarcina, transvolent pennis fidei et libertatis ad æthera.

III. *Puer dat specimina virtutis.* — Hic etenim beatissimus ac dilectissimus Maiolus divino præventus munere, qualia itinera laudum et virtutum sequeretur, prædicebat nomine: et in infantilis ætatis tempore, quasi quoddam præmonstrabat maturioris ætatis irreprehensibile decus, scienter nescius vitæ suæ primordia cœlesti discipulatui, et sapienter indoctus acquirens sibi magistrale decus in novello dierum numero. Sic igitur cœlestis pietas in ipsius ætatis termino coaptans eum sibi ad electionis futuræ privilegium, scholaribus disciplinis ipsum subdi voluit, per quem postea abundans divinæ largitatis thesaurus pleniter mundo aperiretur: multi quoque adjuvante Redemptoris benignitate meliorarentur, qui ipsius sanctitatis laudabili affabilitate fruerentur. Multiplicibus denique virtutum adornatus donis beatus Pater Maiolus, vita operibusque laudabilis, suæ ætatis infantilem teneritudinem maturioris animi firmitate reddidit perfectam. Cui in initio viarum suarum prædivinabant coætanei non deesse ei in futurum quoddam magnificentiæ magisterium, eum quoque, ut eorum scire manebat, favoribus magnis extollebant et laudibus.

IV. *Matisconem accedit, ibique canonicus caste vivit.* — Processu itaque temporis decursa pueritia, cum eum jam sibi vindicaret adolescentia, parentibus humana sorte præventis, paternisque prædiis barbarica invasione in solitudinem jam redactis, divina disponente providentia naturale solum coactus est deserere, ac Burgundiæ partes expetere; veniensque ad urbem Maticensem susceptus est ibi in hospitio a quodam suo propinquo, qui inter reliquos ejusdem urbis proceres, nobilitatis gerebat decus. Cumque aliquandiu in ejus moraretur diversorio, ejus fultus adminiculo, uti cœpit ejusdem civitatis episcopo: quem liberali cernens ingenio valere, canonicorum studuit collegio copulare. Qui etiam eum secretis summa hortabatur instantia, ut se virginem conservaret, et velut vas electionis, in Ecclesia dignus Deo fieret. Sed Virginis Filius jam olim castitatis amore pectus ei afflaverat, ut ne puncto quidem temporis ab ejus intuitu pateretur divelli. Dulcorem Domini hic a tenero imbiberat: et ideo pudicitæ nitor in eo incanduerat, auxeratque largitrix gratia pectus infantis muneribus geminis; quodque assolet esse duobus gratum et sufficiens, hoc præcumulaverat uni.

V. *Lugduni litteris vacat.* — Per idem tempus Lugduni Antonius quidam bonis pollebat moribus, in philosophia satis eruditus, quem virtus et religio Insule-Barbarensi præfecerat cœnobio. Hoc vir Dei quorundam relatione comperto, quia nimio discendi feryebat desiderio, Lugdunum perrexit, ejusque magisterio se ad erudiendum commisit: cujus mul-

(1) Strabo in Geographiæ lib. iv, postquam egit de templo ibidem a Gallis Augusto erecti, aderat,

tum convaluit non modo doctrina, verum moribus et vita. Prædicta quidem tunc civitas omnes excelebat sibi propinquas tam religione virtutum quam studio liberalium artium. Offensa namque sapientia, quæ propter se ipsam tantum appetenda est, quorundam lucris turpibus, multorum indisciplina vita, omnium postremo tepide se appetentium inhonesta desidia, præceptorum inopia intercedente priorumque studiis collapsis, hujus nostræ exitialiter perosa regionis, Lugduni sibi aliquandiu familiare consistorium collocavit. Ibi quas dicunt disciplinarum liberalium peritia, quasque ordine currere hoc tempore fabula tantum est, eo usque convaluit, ut quantum ad scholas, publicum appellaretur citra marini orbis gymnasium. Et, ut aliquid rationis afferre videar, eo id argumento colligimus, quod quisquis artium profitendarum afficeretur studio, non ante professis inscribi merebatur, quam hinc explorata diligentia examinatus abiret. Cui rei satyricus quoque astipulatur qui ut exempli circumstantia res eluceat, primo sui operis libro acriter diuque in impudicos invectus, fert eos conscientia frequentati sceleris perinde pallescere.

Ut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram (1).

In ea itaque urbe, ut diximus, cum philosophos virosque audiret ecclesiasticos, divina inspirante gratia, omnes suos præcessit æmulos sapientia. Facunditas eloquentiæ gravitati tunc componebatur sapientiæ. Ex materia hujusce compositionis, vas esse cœpit electionis.

VI. *Virtutem jungit studiis.* — Cumque jam vestiri cœpisset vernantibus juventutis floribus, ita suam adolescentiam bonis instruxit moribus, ut eo tempore jam putaretur monachus. Integrum se et sincerum omni custodia ab his observabat vitiis quibus contaminari solent homines hujus-ætatis. His enim imbui timebat, ne tenera in ætate his infectus esset quibus, cum vellet, carere non posset, juxta illud quod scriptum est: *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea* (Prov. xxii, 6). Bonorum virorum et maxime prudentium contubernio potitus, turpitudinis sectatores exosus.

VII. *Archidiaconus creatus.* — Jam veropér cunctos, prout moris est, gradus conscendens ecclesiasticos, cum levitarum potiretur officio, ad ejusdem usque arcem, doctrina id exigente justitiæ, ab eodem est sublimatus jam prædicto pontifice. Officio igitur ministratiõnis acceptæ cum cultui vineæ manciparetur divinæ, ut hujus se assignaret colonum, commune utile multorum magis quærebat quam proprium. Cunctis benignus, omnibus æquus, nemini nocbat; quibus poterat prodesse studebat. Sana quippe ei doctrinâ inerat; quia suæ conditioni quod competebat, illud solerter agebat, propter illud Apostoli: *Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur* inquit, *et ara cum titulo gentium sexaginta*, notante Henschenio.

ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros (II Cor. vi, 5).

VIII. *Sensus refrenat.* — Legerat mortem per fenestras ingredientem, et per eandem domum interius penetrantem. Ideoque suas sic studuit aures oppilare prudentiæ pessulo, ne penetral illideretur cruentæ mortis jaculo. Nam unaquæque sui potiens officii, fieri cogebatur alieni. Taliter ejus intuitus a concupiscentia deductus, sincerus reddebatur et purus. A lingua vero carente mendacio procul distabant adulationis et detractatio. Opportunitas tamen si exegisset, severa non deerat correctio; quoniam quidem si hic est vir perfectus qui in lingua non offendit, nullatenus habetur deterior, qui quempiam fratrum videns peccantem admonendo, exhortando, increpando, juxta Apostolum, ad viam veritatis reducit. Et quia nec lingua, nec oculis facile delinquere volebat, recte illud ei congruere videtur quod dicitur. Quoniam aspectu et auditu justus erat. Scientiis etiam et modestis sermonibus inditus, obscenis et turpibus omnino intercludebatur auditus, propter illud quod scriptum est: *Sapi aures tuas spinis, et noli audire linguam nequam (Eccli. xxviii, 28).* Jam pedes a spatioso mundi itinere retraherentur, et arduam callem cœlestis patriæ jam proficisci nitentur. Doctrina quidem qua fovebatur justitiæ, sibi prudenter ingerente, beatius fore dare quam accipere, suas ipsius manus sæpe contractio capacitati, sapius tamen et facilius extensio habebat largitati.

IX. *Munificus in pauperes.* — Charitatis equidem affluens visceribus, pro pauperibus semper erat sollicitus; Christum vero totis diligens visceribus, dum sicut Martha corporaliter non valebat, in egenis illum quotidie reficiebat, suo ipsius testimonio qui ait in Evangelio: *Pauperes semper habetis vobiscum, me autem non semper habebitis (Joan. xii, 8).* Unde idem ipse suis dicturus est in fine: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis (Matth. xxv, 40).* Sic igitur in pauperum susceptione Christo suo lætabatur mansore; sed ad opus exercendæ misericordiæ illa quamvis impelleretur beatitudine quæ inter ceteras in Evangelio Domini denuntiatur voce: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur (Matth. v, 7),* ordinatæ tamen charitatis qua stringebatur vinculo, non ad luxuriam, sed necessitatem, prout cuique opus erat, singulis potenti-

X. *In publica necessitate secedit in S. Michaelis oratorium. Solidos septem reperit in pauperum usus.* — Quodam igitur tempore cum rerum victualium fertilitas more solito non proveniret, totamque regionem alimentorum indigentia fames acerba constringeret, ad virum Dei plus solito venire cœpit pauperum multitudo. Quorum importuna precatio dum quotidie miserabiliter insisteret ut suæ inopiæ viri Dei pietas subveniret, charitatis perfossus cuspide, nimia cœpit cogitatione æstuarere. Larga enim habendi copia in magna penu jam defecerat in similia dispertita opera. Hinc eos qui tuendi cura sibi domestica fuerant

alendi necessitas; istine omnibus indigentibus subveniendi sollicitabat voluntas: cuncta quibus humane vitæ continetur actio abesse videbantur cœlario, suæque domus præposito protestante, sibi suisque parva quæ superfuerant non suppeditare, nedum tot petentium quivisset penuriam sublevare. Tunc vir Dei oratoriolum quod in honore sancti Michaelis ipse trans Ararim reedificaverat, et ad quod propter popularem tumultum sese a civitate contulerat, quo secreta quiete pervigil in orationibus divino famulamini manciparetur attentius, ingressus, pauperum miseratione commotus, cœpit Dominum enixius exorare. Cumque pronus in terram sese cum lacrymis prosterneret, ac largiter fiens diu in oratione persisteret, ut oculos a terra subduxit, ante se septem solidos aspexit, quos quidem tangere noluit, quia sibi metuit ne aut phantastica illusio, aut alienum damnum esset, et culpam velut exactione pietatis perpetraret. Egressus ab oratorio solidos quos reperit per omnes huc adventare solitos direxit, eosque qui perdidisset percontari præcepit. Omnibus negantibus se denarios perdidisse, suosque qui reperti fuerant asserentibus non fuisse, non ad usum proprium, sed eos ad alimenta deputavit pauperum.

XI. *Alios docet.* — Porro divinorum præceptorum sicut avidus erat indagator, ita studiosus operator, semetipsum ad pietatem exercebat, et quos poterat, ad eandem trahere procurabat. Adolescentiam suam ut contemni posset a nemine, sic in bonam quam assecutus fuerat doctrinam satagebat informare, ut cæteris esset exemplum bonæ vitæ in verbo, scientiæque, conversatione (*I Tim. iii, 15*). Apostolum quia legerat promittentem, quod illi qui bene ministraverint gradum sibi bonum acquirant, et multam fiduciam, quæ est in Christo Jesu, sic ministerio sibi credito attendebat, ut suis omnibus profectus esset manifestus, omnibusque prodesset se audientibus. Doctrinam quam secundum sibi concessam gratiam fuerat assecutus, ut ad usuram commodaret pluribus, ne de talento sibi credito, torpente damnaretur cum servo, de diversis ad se partibus clericos convocabat: et quos dociles cernebat, eos gratis libenterque docebat. Hoc autem studebat cupiens facere propter illud Danielis prophætæ: *Qui docti fuerint fulgebunt sicut splendor firmamenti, et qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates (Dan. xii, 3).* Et hoc ideo, ut non solus, sed suis ipse cum auditoribus inseri sideris dignus inveniretur, splendoribus.

XII. *Vesontionensem archiepiscopatum recusat. Cluniaci fit monachus.* — Vir igitur Dei cum talibus et hujuscemodi polleret moribus, ejusque nomen fama celebri divulgaretur, Vesontioniensi archiepiscopo viam universæ carnis ingresso, tam ipsius terræ principis, quam totius cleri consensu et populi, ad ejus culmen suscipiendum pontificatus beatus impellebatur Maiolus. Sed ejus animus robore licet firmatus auctoritatis, ac erectus feret culmine virtutis, sub ho-

tamen specie ne mundi lucrum cogeret expetere, et ad mundi gloriam quam mente spreverat, per sæculare negotium delectabiliter tendere, grave pondus procellosi culminis per custodiam refugit humilitatis, Creatoris omnium sequens exemplum, qui cum ante sæcula regnaret in cœlis regnum percipere vitavit in terris: scriptum quippe est: *Jesus cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum, et facerent sibi regem, ascendit iterum in montem solus orare* (Joan. vi, 15). Quocirca beatus Maiolus æterni Regis magisterio edoctus, qui oblatam gloriam culminis fugit, et postea sponte venit ad patibulum crucis, quatenus ejus membrum fieret, omnem spem suam in eo collocavit: hoc studuit opere adimplere quod ille præcepit sermone. Hoc enim præceptum est in Evangelio: *Qui vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me* (Luc. ix, 23). Ita vir Dei per cœlestis studii disciplinam mundi labilem contempsit gloriam, et supernæ vitæ tactus dulcedine, quæ a mundi amatoribus concupiscuntur, omnia a se funditus temperavit abscidere. Igitur cœnobium in collis valle quæ Cluniaca dicitur, cui vir vitæ venerabilis Heynardus præerat, pro morum honestate et virtutum studiis appetiit, ibique secundum beati Benedicti regulam ab eodem viro jam præfato conversationis habitum petens, ut susciperetur rogavit.

XIII. *Obedientiæ deditus.* — Spreto itaque omnibus terrenæ possessionis stipendiis ob spem futuræ repromissionis, habitum sanctæ conversationis sumpsit, sique deinceps alieno vixit imperio, ut in nullo deviaret a sanctæ conversationis proposito. Hic enim procul a se remotis hebetudine et murmure, singularis præ cæteris obedientiæ præeminebat virtute, implens illud in fratribus quod præcipit beatus Benedictus (*Reg. S. Bened. c. 71*): *Obedientiæ bonum non solum abbati exhibendum est, sed etiam sibi invicem obediunt fratres.* De abbate vero apostolico instruebatur exemplo. *Obedite, inquit, præpositis vestris* (Hebr. xiii, 17). Enimvero beati Benedicti cujus subiacebat discipulatu imitator existens, induta parvuli humilitate, stulto philosophorum neglecto dogmate, sapientem Dei stultitiam est adorsus, juxta quod præcipit Apostolus: *Si quis vult inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat, ut sit sapiens* (I Cor. iii, 18). Unde qui prius doctor grammaticorum, discipulus post cœpit esse simplicium virorum.

XIV. *Bibliothecarius et Apocrisiarius.* *Auctores profanos rejicit. Monita dat optima.* — Haud secus enim ac philosophi ad syllogismorum argumentaria se conferunt mentis instantia: ita se contulit ad ea dicenda quæ quotidianum per usum in monasterio sunt explenda. Quibus omnibus solerti sibi cura cognitis et experimento memoriæ commissis, videri jam cœpit doctior cunctis. Hunc ergo ut in monachico ordine ita prudentem jam dictus Pater

(2) Fuerat is apud Ottonem Magnum in aula præcipuus, ut dicitur infra in lib. ii, cap. 22, postea

intellexit, bibliothecæ præficiens, apocrisiarius officium eidem injunxit. Quod ministerium tanta auctoritate tantaque adimplevit sollicitudine, ut omnibus secum conversantibus exemplo fuerit et terrori. Legerat isdem vir Domini libros olim antiquorum philosophorum, Virgiliique mendacia, quæ nolebat nec ipse jam audire, nec alios legere. Sufficiunt, inquit, divini poetæ vobis, nec egetis luxuriosa Virgilio vos pollui facundia. Regulari quidem contentus conversatione, sic studebat parcimoniæ, ut differre nullatenus videretur a societate communis vitæ; quorum vitia dum conspiceret reprehendenda, hoc exquisito quod unicuique competeat vitio prius in unoquoque laudanda cænebat: dehinc velut ignarus reprehendenda carpebat. Cunctos tamen sæpius admonebat ut tales se Deo exhiberint interius, quales humana opinio pro religionis habitu serebat exterius. O virum cui semper summa debentur, qui amore vitæ æternæ voluntariam amplexus pauperiem, totum Christo dedit quod in ara cordis invenit, nihil suis meritis tribuens!

XV. *Romam missus. Socium oleo sancto sanitati restituit.* — Quodam tempore pro monasterii utilitate beatum Maiolum cum altero fratre Romam dirigi contigit ab abbate. Qui expleta legatione dum redirent, ut Yporediem (Yurée) ad hospitium venerunt, frater qui eum comitabatur, nomine Heldricus (2), febrium correptus langore, fatigari cœpit acri ardore. Verumtamen ægritudine ingravescente, cum toto jam pateretur corpore, de vita desperatus, circa mortem tenebatur sollicitus. Vir autem Dei qui nihilominus quam qui patiebatur de fraterno cruciatu tristabatur, duplicato tunc afficiebatur infortunio; quia hinc eum fratris mœstificaverat ægritudo, inde paterna quæ incepta pendebat legatio. Sed quid ageret nescius, divinam clementiam exorare cœpit attentius. Tribus tandem diebus peractis, post matutinas laudes cum se sopori dedisset, quidam vir canitiæ reverendus ei visus est dicens: *Quid ignavo mœrore deprimeris? quid a memoria excidit quod frater meus Jacobus de infirmantibus præcepit: Tristatur aliquis vestrum, ore æquo animo, et psallat. Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; et oratio fidei salvabit infirmum, et allevabit eum Dominus* (Jac. v, 14). Hac visione aliquantulum sublevatus animo, statim ut surrexit e somno, celeri actione duxit ad effectum, quod apostolica fuerat revelatione compertum. Res mira et vehementer stupenda! eadem quippe die qua sanctificationis oleo qui patiebatur est delibutus, ita sanitati pristina restitutus convaluit, ac si nullam molestiam corporis pertulisset. Altera die Domini gratulantes virtute, conati sunt iter cœptum perducere ad effectum; quoniam quidem beati Jacobi voce sanari testabatur infirmus fidei oratione, ideo luce clarius patet beatum virum hoc suis obtimonachus tum abbas Autissiodorensis, supra in elegio num 6.

nuisse precibus, quod iste tam citæ sanitati est red-
ditus. Hoc plane miraculum fratribus fideli relatione
cum fuisset agnitum, deinceps in magna venera-
tione habere cœperunt beatum Maiolum, quem jam
ita Deo proximum noverant effectum per signa vir-
tutum.

XVI. Humilior inde factus.— Sed vir beatus, glo-
ria laudis abjecta, plus despici quam venerari in hac
copiens vita, quo fratrum devotione attentius hono-
rabatur, eo magis omni se vilitate et extremitate
dignabatur. Omnium licet charitate diligeretur,
munditiam tamen cordis ne jactantia foedaret, a
nemine se laudari volebat. Et ideo hominibus fugiens
esse in pretio, sua se conscientia charum Deo exhi-

A bebat. Christi quin etiam indutus tunica, cujus se-
quebatur vestigia, miraque ornatus patientia, meliora
secundum Apostolum sectari semper studebat cha-
rismata. Ideoque vitia aversando, de virtute in vir-
tutem proficiendo, per obedientiæ quadrivium ad
humilitatis usque supremum conscendit fastigium.
Sed quia obedientiam nemo valet bene imperare
subjectis, nisi hanc ipse didicerit prius exhibere
prælati; ideo hunc longo tempore Dei dispensatio
statuit subesse, ut sub alterius magisterio disceret,
quomodo sine errore aliis postea præesse posset.
At ego hic ab efflorationis opere paululum respirabo,
ut debitum finem hic liber accipiat, indigna quan-
quam cogi brevitate queratur

LIBER SECUNDUS.

I. Abbas designatur, sed assentiri recusat. — Cer-
nens interea vir Domini Heynardus beatum Maiolum
virtutum pennis ad alta subvehi, terrena cuncta
despicere, mundi gloriam declinare, verbis pluere,
miraculis obscurare, ac toto conamine de virtute in
virtutem velle proficere: at contra se infirmum, lu-
mine privatum, senio fessum, atque emeritæ militiæ
jam veteranum, convocatis in unum fratribus, his
eos compellare cœpit affatibus: Me privatum lumine
vobis utiliter præesse decernitis minime posse. Ideo-
que talem ex vobis ipsis eligite, qui tutor et custos
sit vobis in Dei famulamine. Illis autem hæsitanti-
bus, et nihil ad hæc respondentibus, quod mens
conceperat divina inspiratione, allegavit sermone,
beatum Maiolum ut eligerent adhortans, solum hunc
esse ad id officium idoneum affirmans. Unus omnium
consensus, nec dispar fuit affectus. Cernere erat
omnes in consona vota ruentes. Namque agmina
monachorum et clericorum nobilibus viris conserta
ruunt, plebs rustica plebi concinit urbanæ, par est
sententia cunctis, vox eadem, studiisque ardent
communibus omnes Maiolo titulum decernere pasto-
ris. Hunc clarum meritis, hunc nobilitate legendum,
dogmate præcipuum, generoso pectore primum,
principibus notum et nonnulla parte verendum. Sed
assensum ut præberet cum nullis flecteretur preci-
bus, abbas bono usus consilio, quod sibi denegabat
possibile, ei qui omnia potest studuit committere.
Quocirca post singularum determinationem hora-
rum, super hac petitione prostratis in terram fra-
tribus, octogesimus sextus decantabatur psalmus.
Hocque dum fieret per triduum, tale Dei pietatis in-
tulit indicium.

II. B. Benedicti monitis tandem acquiescit. — Vir
namque Dei nimia sollicitus cura, cum sequentem
noctem fere jam mediam duxisset insomnem,
longa tamen cogitatione fessus, cum sopor
ita irrueret, ut adhuc quasi vigilantem se pu-
taret, quidam religionis habitu comptus, venu-
sta facie decorus, visus est sibi astare et dicere:
Securus esto, frater; ne titubes in suscipien-
do regiminis honorem, quia ad hoc peragendum

B officium divinum tibi non deerit auxilium. Tunc li-
bellum quem forte manu gestabat prætendens: Hunc,
inquit, tu comitem habeto, ejusque testimonio quæ
agenda sunt agito. Hæc autem qui fabatur, non alius
sibi quam **B. Benedictus** videbatur. Itaque hac vi-
sione aliquantulum recreatus, titubare nequivit se
ad hoc opus divina cogi dispensatione. Jactans ergo
in Domino curam suam, totumque suum posse in
ejus ponens velle; facto mane in conventu fratrum,
corpore in terram prostrato, tam abbati, quam
omnibus fratribus satisfecit in capitulo, arguens se
culpæ, talique eos conveniens sermocinatione. « O
Patres, o fratres, hoc contumaciæ deputare nolite,
quod obstinato animo vestræ jussioni distuli obe-
dire. Animarum enim regiminis dum vim et magni-
tudinem mente pertracto, meæ imbecillitatis con-
scius, ad hoc suscipiendum minime me fore ido-
neum sentio; et ideo fuit obedientiæ dilatio, quia
tanti ponderis sub mole ruinam perpeti formido.
Nemo enim alter alteri sic est notus ut sibi: Unde si
me ut ego nosceretis, ad id officium nullatenus co-
geretis. Sed quia vestra urget jussio, cui contradi-
cere non audeo: nunc in eo qui lenire aspera, rele-
vare valet gravia, superare valet adversa; omni spe
posita, vestra mutor ab immutata sententia. » Hoc
fratres audito omnes gratulabantur Deo, cujus beni-
gnissima miseratione exaudiri meruerunt in sua
petitione. Tunc dominus abba multitudinem convo-
cans nobilium, pontificum et abbatum, adhibuit con-
siliium, in quorum præsentia hæc prorupit in verba:
D « Vestram minime latet industriam, quia ad præla-
tos respicit, quidquid a subditis delinquitur. Qua-
propter exemplum pravæ vitæ, et negligentiam sub-
ditorum ignis gehennæ inexhaustus vindicat. Idcirco
ego Heynardus, sancti Petri Cluniacensis cœnobii
abba indignus, presentibus atque futuris omnibus
generatim notum esse volo, quia hæc et hujusce-
modi mente pertractans, ætate defatigatus, officii
etiam corporis imminutus, dum minus me pastorali
curæ idoneum persentisco, beati Benedicti capitula-
tim de constituendo abbate sollicitudine præmoni-
tus, cum omnibus fratribus meis filiis et conservis,

beati quidem Petri pridem electum fratrem ac filium A Maiolum reelegimus, et abbatem esse decernimus, ne insolentia nostræ infirmitatis ordo deterescat, et repulsam in aliquo patiat, Deo propitio semper ad meliora provehendus. Nam sicut quis ad regimen incautus aspirat, ita si quis dignus refugit merito constringendus habetur. Et sicut Cluniacense monasterium Deo auctore a Wilhelmo duce fundatum nomine principis apostolorum sacratum, privilegiis Romanæ sedis insignitum, regalibus præceptis confirmatum, a reverendis quoque abbatibus domnis Bernone et Odone ordinatum constat; ita cum omnibus abbatiis, locis, et cellis ubi ubi, eorum vel nostro tempore acquisitis, prædicto fratri ordinandum tradimus, atque tam ad ordinem servandum secundum beatum Benedictum et instituta patrum nostrorum, quam ad res disponendas sub omni integritate, propitia divinitate, vinculis obedientiæ astringimus, et abbatem unanimiter omnes proclamamus. Post hæc denique verba, electione conscripta, et universitatis consensu roborata, impositaque antiphona ducitur in ecclesiam, benedicitur, et in sua sede omnibus gratulantibus levatur.

III. *Scripturæ sacræ lectione se et alios regit.* — Ut speculi fieri solet inspectione, ita se interius divina considerabat lectione, et ex hac mentis ornatus componebatur; deformitatis vero si quid deprehendebatur, justitiæ moderamine corrigebatur. Ideo divinorum præceptorum plus delectabatur eloquiis, quam dapium ditissimis ferculis; quia ex his et suos mores componere, et sibi commissos instruebatur docere et corrigere. Cunctis tamen seipsum bene vivendi præbebat exemplum. Et ideo sicut in ordine, ita primus studebat ut esset in opere, juxta illud evangelistæ: *Cæpit Jesus facere et docere* (Act. 1, 1). Adeo lectioni semper erat deditus, ut in itinere positus, libellum sæpius gestaret in manibus. Itaque in equitando reficiebatur animus legendo.

IV. *Profanos ut legit.* — Philosophos vero sæcularisque sapientiæ libros quando legebat, illud sagaci sectabatur industria, quod ad legislatorem divina vox in legis secundatione (*id est* Deuteronomio) præcipit de captiva quæ, sumpto calvitio, unguibus præsectis, pilis abradis, omnibus purgata sordibus, ejus a quo capta fuerat transibat in amplexus. Hac quippe similitudine, quæ in philosophorum libris reperiebantur utilia, hæc sua dignabatur memoria: quæ vero superflua, de amore scilicet rerumque sæcularium cura, hæc quasi venenata radebat et mortifera, his calvitium inducebat, hæc unguum more ferro acutissimo desecabat. Ex lectionis ergo assiduitate, Scripturarum informatum auctoritate, ita in canonicis ac monasticis valebat institutis, ut nulli videretur secundus in legum decretis ac philosophicis argumentis.

V. *Erga subditos ut se gerit.* — Tum virtute et sapientia compositus, fandi quoque honestissima copia ditatus, ita se coaptabat singulis, ut omnibus esset diligibilis, implens illud Apostoli: *Omnibus*

omnia factus sum, ut omnes lucrifacerem [(I Cor. ix, 22)]. Quidquid loquebatur, sapientiæ gravitate componebat. Sermo ejus sale conditus, quo virtutis pondere brevis et rarus, eo prudenti suavitate habebatur pretiosus. Ideo quotiescunque ad ædificationem moralem faciebat sermonem, ut disertissimus, ita habebatur gratissimus. Gregem sibi commissum provida regens pietate adversus pessimum sanctis omnibus inimicum, concordii sanctoque certamine admonebat certare, ut eorum quisque quod posset, operari bonum non desisteret, ne tunc vellet quando non liceret. Illis etiam B. Pauli sæpius inferebat monita, qui in sua ait Epistola: *Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum*. Vetus enim proverbium est, parem pari facile congregari. Ideo perpetuus virginitatis custos nullius turpitudinis ignominia maculari patiebatur sibi subditos. Peccantes vero zelo pii amoris coram omnibus arguebat, ut cæteri timorem haberent. Sed et verba quæ sub increpatione proferebat, quasi stimuli dura videbantur et aspera, juxta illud: *Verba sapientis quasi stimuli et quasi clavi in altum defixi* (Eccle. xii, 11). Quin etiam paterno more quos aspera redargebat invectione, mirum est referre, quam sancte, quam pie eos postmodum demulcebat, prout cuique expedire videbat, proferens de thesauro cordis sui nova et vetera; alios quidem blandimentis, alios admonitionibus, alios terroribus et ita omnibus omnia factus juxta Apostolum, prædicans verbum, instans opportune, importune, arguens, obsecrans in omni patientia et doctrina (II Tim. iv, 2). Verum quia charitate replebatur Christi, qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis pervenire, omnium bonorum ut propriis gratulabatur proventibus, malorum ingemiscebat iniquitatibus; miserorum vero, haud secus ac si ipse pateretur, afficiebatur calamitatibus.

VI. *In palatiis quam caute se habet. Multos convertit a sæculo. Monasteria reformat.* — Augustorum vero seu regum palatia cum per diversas partes frequenter adiit, in eis non quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi quæsit, ut ex eorum scilicet familiari colloquutione, subveniret oppressis sua interventione, aut certe aliquos ex sæculari vel clericali habitu Deo lucrifaceret, ut juxta Domini præceptum propria relinquerent, et sæcularibus curis semoti, Deo in tranquillitate servire staderent. Itaque licet sæpius in terreno conversaretur palatio, animus tamen in nullo se flectebat a cœlestis vitæ proposito; quoniam humanis cœlestia præponens, ideo a cœlesti rege separari non poterat, cui tota mente adhærebat. Deinde ut obsceni rumoris nulla de se fabula; sed bene vivendi exemplum ex sua procederet continentia, in incessu, in omni corporis motu, tali se perornabat habitu, ut omnis ejus actio, omnis locutio doctrina apostolorum esset et institutio. Os ejus ita replebatur ex cordis abundantia, ut in eodem ore pene nihil aliud nisi lex resonaret divina. Et quia Scriptura jubet: *Qui audit dicat: Veni* (Apoc.

xxii, 17); ideo quoscunque poterat, a sæculi A nequitia suadendo subtrahebat: et sicut cœleste per desiderium totis ipse viribus ad supernum regnum anhelabat, ita secum pergere omnes homines, si fieri posset, exoptabat. Sed nullatenus est fraudatus a desiderio, quod in se conceperat vera dilectio. Ille enim qui charitas est, qui se timentium complet voluntatem, viri Dei ferventem affectum perduxit ad effectum. Ad ejus quippe monita multi quæ possederant relinquentes, regulari se disciplinæ subdiderunt, et beati Benedicti sequentes vestigia, semetipsos abnegantes, vero regi totis viribus militaverunt. Partibus namque ex diversis ad ejus cœnobium multitudo confluit innumerabilis: sed nationibus licet diversi, mente tamen ita erant uniti, ut illud ad litteram in eis impletum videretur, quod de initio nascentis Ecclesiæ in apostolorum Actibus legitur: *Erat illis cor unum et anima una* (Act. iv, 32). Lætatur pastor in sui gregis augmento, magisque gaudebat, quod omnes instabant operi proposito. Verum quia super gregem sibi commissum solerti vigilavit cura, divina promeruit gratia de fructu laborum suorum in hac gaudere vita. Nam regularis vitæ disciplinam, quæ jam pene deciderat per veterum negligentiam, prout B. Benedictus eam composuit, in pristinum statum corrigendo restituit, ac per diversas mundi partes, perplura monasteria a regulari tramite devia, tam per se, quam per suos, quos abbates ordinaverat, monastico ordini (5) subdidit. In hoc vero gaudens gratulabatur Deo, quod eorum quos sua C sub cura educaverat, ad monasticum regendum ordinem fore multos idoneos videbat.

VII. *Discretionem utitur in cibo.* — Si quidem, ut discretissimus pater, omnibus quæ agebat discretionem præferbat, et tali discretionem communis vitæ utebatur ratione, ut et abstinentiæ supra ceteros studeret, et ex eadem tamen abstinentia se laudandi materiam nemini præberet. Regulari enim præcepto concessis ita utebatur et licitiis, non ut voluptas aleretur, sed ut corporis necessitas brevi sumptu aleretur. Apostoli obtemperans præcepto, vino utebatur modico, sic sanctis et moderatis jejuniis corpus semper attenuabatur, sic adulantium lingua vitabatur, sic mente jactantia pellebatur.

VIII. *In mensis etiam divitum et in colloquiis.* — Nobilium mensis quoties coactus intererat, sic apposita libabat, ut et superstitionem fugeret, et continentiam reservaret; quoniam quidem mensura ubique est laudabilis. Rebus enim in omnibus, etiam in bonis, est vitium quidquid excesserit modum. Ita sibi competens et moderatus erat habitus, ut nec nimium speciosus aut nitidus, nec plurimum videretur abjectus. Ex his enim sæpius se solent homines vel insolenter jactare, vel indiscrete abji-

(5) Id est restituit, severiore disciplina inducta. Sic infra cap. 23. B. Apollinaris cœnobium ad B. Benedicti dicitur instituisse tramitem. Ex hoc vero

cere. Quocirca discretionem usus, inter utrumque incessit medius, ut nec jactantiæ argui possit pretiosus de vestibus, nec simulatæ sanctitatis de nimium abjectis et vilibus. Disertis quoque viris quoties jungebatur, et de Scripturis (fieri ut assolet) aliquid proponebatur, libenter audiebat, prudenter et verecunde respondebat, libenter ac laudabiliter suscipiebat. Prava vero si quæ proponebantur, non acriter, sed ingenuo pudore confutabatur, non calida argumentatione disputantem contra se superando, sed per venerabilium doctorum exempla benigne docendo. Tunc dicta orthodoxorum trahebat ad medium cum evangelicis et apostolicis tonitribus, atque in hunc modum et eruditissimus declarabatur, et eruditionis jactantiam fugere videbatur.

B IX. *Secessui et lacrymis deditus.* — In diversorio ut in itinere, per singulos dies, ubicunque esset, secretum sibi adhibebat locum mœroris amicum, ut remotus ab hominibus Deo jungeretur propius; sed dicere non possumus, quantis tunc gemitibus, quantis affliciebatur fletibus. Plerumque terra ante oculos ita lacrymis videbatur irrigata, ac si foret unda perfusa. Si quæ levia contingerent, quæ pro humana fragilitate solent evenire in cogitatione, tali hæc eadem plorabat mœrore, ut gravissimorum criminum eum crederet reum. Porro quia justus in principio accusator est sui, ipse sæpius se accusabat, se reum esse clamabat, illud beati Job frequenti memoria replicans: *Nonne cognoscit Deus vias meas, et cunctos gressus meos dinumerat?* (Job xxxi, 4.) In itinere positus, sæpius iter carpebat ab aliis semotus. Orationi dum insistebat, aut lectioni dum incumberebat, suorum nullus eum aggredi præsumebat quia, juxta illud beati Job, *Subditis erat tremendus, et lux vultus ejus non cadebat in terram* (Job xxix, 24). Omnem intentionem suam ideo fore volebat in occulto, ne qua laudandi daretur occasio ex qua mentis subreperere potuisset elatio. Sed quominus petebat gloriam, eo illum magis sequebatur, quoniam ut Augustinus ait: « Melior est virtus, quæ humano testimonio contenta non est, nisi conscientiæ suæ. » Vera enim est virtus quæ ad eum finem tendit, ubi est bonum hominis quo melior non est. Et ideo virtutes habenti magna virtus est contemnere gloriam; quia contemptus ejus in conspectu Dei est, D iudicio autem non aperitur humano.

X. *Virtutes ejus quot et quales. Animarum suscitatio.* — Diversi namque fideles viri diversis laudantur virtutibus; beatus tamen Maiolus non in una, sed in omnibus est laudandus. Verum nos eas in eo laudare debemus, quas tota novit Italia, non ignorat Germania, in quibus tota exultat Gallia: restaurationem scilicet cœnobiorum, pacem Ecclesiis redditam, regum et principum concordiam, intemperatam regulæ observantiam, lucrum animarum, quas loco patet abbates, non priores fuisse præpositos cœnobiis Cluniaco adjunctis, idque variis exemplis jam probavimus.

(ut quondam David) manu fortis a sævissimis ursum brachiis abstraxit, et a cruentis leonum faucibus eripuit, easque Domino ita restituit, ut cum justo viro dicere posset: *Conterebam molas iniqui, et de dentibus illius aufereram prædam* (Job xxix, 17). Toties enim ex iniqui, hoc est diaboli, dentibus prædam tulit, quoties ex erroris morsu animam prædicando diripuit. A multis quippe dæmonia expulit, quos præripiens diabolo, Christi servitio subjugavit. Per pluribus quoque veneno serpentis tumidis per antidotum subvenit suæ exhortationis. Infirmos in bono opere per manus impositionem per plures sanavit, dum suæ operationis exemplo illorum vitam roboravit. Leguntur plurimi miræ sanctitatis viri, qui suis obtinuerunt precibus ut ad corpora hi qui olim suppliciiis deputati erant infernalibus redirent: sed si hoc est mirabile, cum anima per dissolutionem ad hanc vitam resuscitatur corruptibilem, illud est mirabilius et gloriosius, cum ad suum revocatur auctorem, ejusque a quo alienatur perverse agendo, ita postea ut unus cum eo sit spiritus, adhæret bene vivendo. Multos enim mortuos mente, beatus resuscitavit Maiolus ad gaudia æternæ vitæ, et submersos in fluctibus magni maris reibus suæ prædicationis ad litus traxit firmæ soliditatis. Mortuorum ergo suscitatoribus nullatenus inferior beatus decernitur Maiolus; sed sagaci mente si quis vult indagare, quis unquam valet enarrare quot in tenebris et umbra mortis sedentibus viam rectam ostendit, et ad civitatem habitationis, cælestem scilicet Jerusalem, ut irent, edocuit; qui in bono claudicabant opere, illos salutare iter docuit currere. Verum sunt nonnulli qui eos tantum efferunt, quos signa fecisse visibilia audiunt; operatores vero invisibilium quæ perpendere nesciunt, minoris fore meriti contendunt. Quocirca exteriora perpetranda beatum Maiolum ut compotem fuisse monstremus, pauca de multis quæ mirabiliter gessit dicemus.

XI. *B. Mariam Anicii adit.* — Quodam tempore ut supplici devotione misericordiæ deposceret matrem, Dei scilicet Genitricem, aggredi studuit Vallavorum civitatem. Tota tunc civitas tripudiat, ejus visione uterque sexus indiscreta ætas gaudebat. Omnes petunt benedictionem, audire exoptant ejus sanctam sermocinationem, occurrunt proceres, properat promiscua plebs, tum sacer ecclesiæ densoruit agmine clerus. Laudibus hi plaudunt, persultant plausibus illi, et commune decus parili pietate salutant. Exin multiflua comitante turba iter dirigit ad sanctam ecclesiam, sternitur, et Christum solito prostratus adorat, rigat lacrymis solum, vocat plangentibus Christum, cui lacrymæ fecere viam super astra volanti.

XII. *Cæcus illuminatus.* — Postquam itaque spiritali suavitate in Christo debriatus jucundissimis se

(4) S. Maioli festum ejus miraculi causa in Ecclesia Aniciensi celebrari solitum tradit Odo Gisseus in historia Deiparæ Podiensis, ubi hoc miraculum

A virtutum dapibus explevit, diversorium repetens, occurrit mendica manus, stipemque petebat, docta et sufficiens aliena vivere quadra. Inter quos occurrit unus, qui multos jam per annos lumine fuerat privatus, dum cæteri corporeum sublevamen, ipse solus petebat lumen: apostolorum a principe scilicet sibi testabatur revelatum fuisse, ut si ex unda qua vir Dei manus ablueret, oculos lavaret, expulsi tenebris oculorum lumen ipse recuperaret. Cunque ab eodem aspera fuisset increpatione repulsus, expetere id tamen non destitit a sibi famulantibus. Hoc idem comperto eis interdixit sub interminatione, hoc facere caverent temeraria præsumptione; sed lumine qui carebat eadem quin peteret quiescere nesciebat. Denique sua sæpius frustratus petitione, cum quod quærebat in civitate non posset impetrare, virum Dei suæ egressionis in itinere sua tentabat improbitate lacessere, illi per omnia similis in petendo, de quo Dominus ait in Evangelio: *Et ille si perseveraverit pulsans, dico vobis, etsi non dabit illi surgens, eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget et dabit illi quotquot habet necessarios.* In locum, qui Mons gaudii vocatur, quod hinc Christi matri ecclesiæ spectat, tunc virum Dei præcessit ejus operiens adventum, et equum venientis per frenum arripiens tenuit, atque cum juramento dixit: Hunc equum non dimittam, etiamsi vapulavero, nisi prius quod deprecor impetravero. Aquam quoque, ne exinde aliqua excusandi subriperetur occasio, secum ille deferebat in vasculo sibi pendente a collo. Tunc vir Dei in multa sollicitudine constitutus, tandem flectitur ad misericordiam petentis pietate compassus. Descendens itaque, aquam more ecclesiastico exorcisavit, ac ipsi salutare signum Dominicæ crucis infudit, et super cæci oculos eadem de aqua salutare signum imposuit, de sua nihil virtute præsumens, nec tamen in fide hæsitans, dum eum, cujus nomen super aquam vocavit, et ex hac salutare lignum lavit, lumen posse cæco reddere nullatenus dubitavit. Et quia hoc fideliter credidit, effecta suæ fidei minime caruit. Nam flexis dehinc in terram genibus cum his qui secum tunc aderant fratribus Matrem misericordiæ fuis coepit lacrymis postulare. Mira res! ille qui privatus fuerat lumine, antequam vir Dei surgeret ab oratione, tenebris evacuatis lumen (4) recepit veritatis; quique gressum figere solèbat dirigente altero, lætus rediit ad sua nullo ductus auxilio. Cujus vocem a clamore vir Domini compescens, hoc in mandatis dedit: Vade, inquit, in pacè domum tuam, et narra quanta tibi fecerit virtus B. Mariæ virginis. Hoc miraculum non aliunde commendatum, verum ex eorum qui interfuerunt sincera relatione insertum est.

XIII. *Item alius.* — Aliud quoque haud dissimile virtutis indicium per eundem novimus operatum opificem omnium Dominum. In Viennensi pago, quæ ait contigisse anno 950; at serius accidit. Lege donationem a canonico Aniciensi Maiolo factam in elogio num. 29.

dam in villa, quidam rusticus filium quem habebat lumine privatum flebat. Ad eandem (quia sui juris erat) domnus pater Maiolus cum suis ad hospitium venerat. Rusticus ergo sumpta fiducia lumen filium posse consequi, si aqua qua vir Domini manus abluerat ejus abluerentur oculi, quia virum Dei super hoc convenire timuit, hoc ab ejus ministro clam petere studuit. Accepta ergo latenter aqua, mox, ut filii oculos abluit, lumen quod amiserat recipere meruit. Hoc vir Dei ut comperit, quia humanæ laudis gloriam fugiebat, aquam deinceps, qua manus abluerat, ante se spargere faciebat; sed ex hac furtum sæpius factum laudabile multos longa debilitatis infirmitate lætos optata reddidit sospitate.

XIV. *Febricitans sanatus.* — Quodam vero tempore cum iter ageret, frater qui secum comitabatur, immensis cœpit agitari febribus, qui ita nimio irriguebat algore, ac si funditus vitali careret calore; fratres qui aderant suis eum vestimentis tegebant; ipse tamen calere nullo modo valebat. Tunc vir Dei sua se tunica exuit, qua eum induens sic collocari præcepit; ipse vero ad solitum orationis accessit confugium. Sed quid Christus non operetur in sanctis? Extemplo enim sancti viri tunica frigoretrici corpus ut obtexit, illico per ejus qui patiebatur membra placidus se sopor infudit, et sudoris inundatio totum corpus quod nimio prius inhorruerat algore, resumpto, operuit optato calore. Post modicum intervallum ut surrexit a somno, ita pristina usus est sospitate, ac si nulla prius opprimeretur infirmitate. Ex qua re potest animadverti, ejus anima quid virtutis intus, quidve haberet meriti, cujus vestis exterius sanitatem restituit infirmanti.

XV. *Maioli devotio in itinere Romano.* — Illud vero quis explicet digne, quoties ad apostolorum limina iter dirigeret, qua devotione illud iter explebat? Cuncta sanctorum loca, sancto itineri contigua, spiritali visitabat studio; ibique fundens lacrymarum flumina, sibi eos quo succurrerent orationis deposcebat instantia. Pauperum quos in via reperiebat neminem sine consolatione transire sinebat; fidelem per ministrum cui hæc cura commissa fuerat, singulis subveniebat, et quidquid in eos contulerat, in Christum se contulisse gaudebat. Apostolorum ad sepulcra cum perveniret, dici non potest; quot lacrymarum, quantumve gemituum, quid ibi doloris effunderet; corporis ejus ut hic esset dissolutio, illic vili quo tegetur mausoleo omni exposcens desiderio. Romæ dum aderat, cordis in lætitia plus solito exultabat, et nimio præ gaudio (sicut ipse fatebatur) sibi sæpius gloriosos principes quasi præsentem cernere intuitu videbatur, hæc de re festiva sibi et celebrissima dies ducebatur accessionis; expers vero gaudii et plena mœroris deputabatur recessionis.

XVI. *Arpertus Curiensis episcopus prævia confessione a morbo recreatus.* — Aliquando vero iter illud cura ageret, et Coriam (Coire) per Penninas Alpes transiret, prædictæ civitatis episcopus, virtute venerabilis Arpertus gravi peste percussus, acerrimis

indésinenter cruciabatur doloribus. Qui viri Dei adventum populi rumore ut comperit, ut ad se visitandum pergeret precibus obtinuit. Qui morbo in gravescente jam desperatus de vita sua, ei studuit confiteri delicta, in multis se confitens offendisse, maxime in elatione, et quod boni egerat, per inanem gloriam se perdidisse timebat. Dum hæc et alia eidem confiteretur maximo cum mœrore, ab immenso quo torquebatur dolore aliquantulum sublevari se sensit beati viri visitatione, et ideo per ejus meritum se sanitati credidit reddendum. Et quoniam paschalis dies jam appropinquaverat, et dies qua sanctum chrisma conficitur jam imminebat, cum ad altare non posset accedere, et debitum obsequium persolvere, ideo Dei famuli clementiam obnixius cœpit deposcere, quatenus sibi virtutis ab omnipotente Deo sua ipsius deposceret deprecatio, quantum ea die sufficeret, qua more ecclesiastico sanctum chrisma conficeret. Sed totus qui possidebatur a pietate, quod juste petebatur, nescivit negare. Mox oratorium petiit, seseque cum lacrymis in orationem dedit, et oratione in brevi completa exiit. Antislitem ægritudo deserere cœpit, præfata nimirum die, pro qua petebatur, se lætatus est tantam virtutis sumpsisse constantiam, ut ægritudinis in se nullam sentiret molestiam. Gaudere denique cœpit, quod Maioli precibus ex infirmitate convaleuit; sed ex hoc plus, quod præscripto vitio (sicut ipse fatebatur) magna ex parte caruit. Inde datur intelligi non tam pro corporis sospitate, quam pro salute animæ beatum virum libentius Dominum exorasse.

XVII. *Œconomi punita tenacitas.* — Romæ quondam dum moraretur, ad B. Pauli limen, placuit ut orationis causa proficisceretur. Ad egregii doctoris ædem ut venit, ante sepulcrum sese cum lacrymis in oratione solotenus stravit. Surgens vero ab oratione, ejusdem loci monachos fraterno visitavit amore: quibus verbum dum faceret, et eorum mores ut pius pater instrueret, suis quo subveniret necessitatibus, agere ipsi cœperunt cum precibus. Tum ille, ut semper misericordie visceribus affluebat, dispensatori præcepit, ut eis argenti libram tribueret. Sed dispensator, parvam quantitatem quia fore sciebat in sumptibus, medietatem tantum libræ concessit, ut providus. Mox vero ut ad B. Petri basilicam repedavit, vir quidam adfuit, qui ei decem solidos obtulit. At ille suscipiens hæc: Hæc cape, ministro dixit,

ac te succumbere noxæ

Disce, quod in fratribus fraudem meditatus egenis,
Malueris esse tenax, nam si quod tradere jussi

Cessisses, solito, Christo tribuente, refusus

Viginti caperes hodierno fenore soldos.

Invadit formido hominem secreta reatus

Maiolo patuisse sui, non sane putato.

Hoc mirum, bone vir, tanto quod clausa prophetæ

Cordis hiant: plenus qui sancti numine flatus.

Jam Deus est, jam divinos sortitur honores.

XVIII *Nudus vestitus.* — Alio quoque tempore cum iter carperet, pauper in itinere est repertus pedes nudus, cucullo vacuus. Super quem misericordia vir Dei motus eum induit veste qua tegebatur exutus. Ad hospitium quo tendebat ut venit, ejusdem compositionis et similitudinis sibi meliorem ejusdem civitatis episcopus obtulit. Hanc vir beatissimus ut sumpsit, suos affari taliter cœpit: Illi hæsitare nostra non debemus impendere, qui abundantius tam cito quæ tribuimus valet restituere.

XIX. *Ottonis Augusti opinio de Maiolo et de monachis. Ottonis elogium et Adalaidis.* — Hujus igitur sanctitatis opinio, mira per eundem patrante omnipotente Deo, cum apud hominum notitiam magis ac magis innotesceret ejusque nominis fama longe lateque se spargeret, Magnus Otto qui tunc temporis strenue rempublicam gubernabat, tanti viri plurimorum relatione comperta, ejus præsentiam ardentius cupiebat. Hic enim vir licet imperiali potiretur fastigio, magna tamen erat illi circa monasteria devotio; quia nequaquam se feliciter imperium sperabat tenere, nisi summo Regi studeret non displicere. Et ideo sæpius ingemiscebat, dum qui per religionis habitum se Deo devoverant, sæculari intentos negotio ire per abrupta cernebat. Nam regiminis ad cultum ita videbatur idoneus, quatenus nulli non modo secundus, sed (ut planius dicatur) primis et summis conferendus videretur. Nihil leve moliebatur, quia gravitatis eum modestia comitabatur; verum quidquid incipiebat, efficacia nullo modo Deo auctore carebat. Huic conjux Adeleidis inhærebat, quæ Deo amabilis et hominibus diligibilis, ita regali copulabatur toro, ut mentem castam omni custodia Regi servaret superno. Pauperibus subveniebat, ægros et debiles sine intermissione fovebat. Gaudebat cum gaudentibus, flebat cum flentibus, spes miserorum, solamen lugentium: quo regali nobilis stemmate, eo per omnia pollebat nobilior sanctitate.

XX. Virtutum in culmine posita, cum superbiendi non defuisset materia, ita se humilitatis protexit custodia, quatenus nullius jactantiæ exemplum ex sua deprehenderetur continentia, illud mente pertractans quod Salomonis loquitur sapientia: *Rectorem te constituerunt? noli extolli, sed esto in illis quasi unus ex illis (Eccli. xxxii, 1).* Si enim, juxta Apostolum, vir infidelis per mulierem fidelem, et infidelis mulier per virum fidelem. (I Cor. vii, 14)

A alterno fidei bono salvabuntur, multo magis hi in Christo copulati, qui sunt per fidem justitiam operati, ipsius testimonio repromissiones quas repromisit qui non mentitur Deus, sunt sine dubio adepti. Ambo enim Evangelii auditores, et quia auditores, ideo operadores, quoniam quidem ex Evangelio didicerant: *Qui recipit justum in nomine justii, mercedem justii accipiet (Matth. x, 41);* ideo quos in Dei famulamine cernebant devotiores, eos sibi habebant chariores. Sed illi præ cæteris diligebantur, qui falsa abrenuntiantes gaudia, beati Benedicti sectabantur vestigia devotione promptissima.

XXI. *Maiolus per Heldricum utrique charus. Monasteriis reformandis præpositus.* — Itaque (ut prælibatum est) B. Maioli fama plurimorum relatione comperta, haud secus ac perfrui vita, ejus potiri delectabantur notitia, quorum adimplere non distulit desiderium, qui fide pulsantibus beatæ vitæ pandit ingressum. Enimvero Heldricus, cujus supra (lib. i, c. 15) meminimus in laicali potentia præcipuus, qui quondam in Italia inter cæteros Palatinos exstitit honorabilis, uxori cum magna rerum temporalium copia abrenuntians, deposito cingulo, Cluniacò se conferens, B. Benedicti se subdidit proposito. Hujus quippe familiaritas gignere diffamatur causam qua Romanus princeps habuit sancti viri notitiam. Per hunc enim eum sibi accersivit, quem adeo pro salutari dilexit doctrina, ut quæ sibi in Italia subdebantur et in Germania, ejusdem ordinationis committere vellet monasteria. Imperatrix vero, ac si ancillarum ultima, impendere cupiebat ei devotionis obsequia, quoniam beati Maioli per preces abundantiori se visitari divinæ præsentiae sperabat gratia. Cuncti eum venerabantur optimates, cunctique diligebant principes. Hunc imperator habebat auricularium, hunc a secretis fidum internuntium. Si quis apud imperatorem aliquod haberet negotium, mediatorem beatum quærebat Maiolum.

XXII. Per idem tempus beati Apollinaris cœnobium, quod per viginti quatuor stadiorum spatium a Ravennate urbe fertur sepositum, ad B. Benedicti instituit tramitem, ibique suum ordinavit abbatem. Præterea imperatricis non contemnendæ petitionis tunc exoratus instantia, juxta Ticinensem urbem sancti Salvatoris (5) desudare cœpit in fabrica. Interim vero jam debitum finem secundus hic liber postulat, ut ea quæ restant, tertius, signis evidentibus, ad finem usque perducatur.

LIBER TERTIUS.

I. *Maiolus Cluniacum revertens, a Saracenis captus.* — Vir itaque Domini (ut supra diximus) imperatricis animis satisfaciendo, longo temporis spatio jam evoluto cum Cluniacensi deesset monasterio,

accessit libitum quo fratres pergeret visitatum. Cunctis igitur in via necessariis præparatis, laborem aggreditur itineris. Magna tandem cum difficultate laboriosi itineris cum jam cacumina Alpina præ-

(5) Nalgodus: *Juxta Ticinum, id est Papiam, in honore S. Salvatoris construxit ecclesiam, et monasterium, quod vulgo Cella Aurea dicitur, et*

collapsam pene fuerat in ruinam, restauravit ea unguem.

terissent altitudinis, ad villam usque descendunt quæ prope Dranci (*Dransæ*) fluvii decursum posita, Pons Ursarii quondam vocitari erat solita. Nam rivulus qui descendit e montibus, cum flexuosos resolvendo per globos inter Alpes decurrit, sua ibi revolutione tantum planitie porrigit, quantum prædictæ villæ occupare positio possit. Multi enim ex diversis regionibus tunc B. Maiolum comitabantur, quia ejus sanctitate se liberari posse arbitrabantur. Ad hunc igitur locum cum sine discrimine pervenissent, eundemque rivulum transissent, mox inter ipsos artæ viæ, difficiles reflexus, qui parvo intervallo se præbent descendantibus, subito eos invasit perfidæ gentis Sarracenorum exercitus. Subita itaque incursione turbati, et conantes plurima frustra, omnique spe meliori deposita, fugæ consulunt, sed nequidquam. Vesana enim impiorum turba cæle citato hos persequens, omnes quos comprehendere potuit, in vinculis coniecit. Cumque unus ex illa impiorum turba ab alta rupe unum ex viri Dei famulis telo appeteret, ut famulus eriperetur, vir Dei venienti jaculo charitativam manum opposuit: in qua quandiu postea vixit, inflicti vulneris cicatrix apparuit. Nihil vero de sua morte formidans, pro reliquis tamen exæstuans, altius tunc ingemiscebat, dum his quos impiorum crudelitas turbabat, subvenire nequibat. Evadendi itaque cum non deesset facultas, hunc tamen immobilem mentis tenebat charitas; quia eos pro quorum dilectione animam optabat ponere, etsi non poterat ab impiorum manibus eripere, magno tamen dolore convictus nolebat relinquere. Apostoli interim reversus ad exemplum, qui dum pateretur naufragium, salvavit oratione animas omnium secum navigantium, cum eos humano auxilio ab imminente nequiret liberare periculo, hoc suis apud Deum promeruit precibus, ut ex illa miserabili turba nemo moreretur inter hostium tela. Feroces itaque barbari peracto scelere ad suas latebras dum redirent cum captivorum multitudine, beatum Maiolum cernunt a longe solum sedentem in lapidæ. Celeres ad eum tunc pedites accesserunt, et sceleratas manus in sanctum injecerunt, eumque tenentes, cum cæteris captivis duxerunt. Tunc B. Maiolum qui cæteris habebantur præstantiores, honorare, qui vero leviores illudere, Christianæque fidei cœperunt detrahere.

II. *Ob Christum prædicatum religatur.* — Protinus ergo beatus Maiolus belligerator optimus, scutum fidei arripiens, cuspide verbi Dei perfodiebat inimicos Christi, Christianæ religionis cultum approbans, et eum quem Deum colebant, nec se a supplicio liberare, nec illos in aliquo posse adjuvare, certis et evidentissimis aggressus est rationibus demonstrare. Quo audito barbarorum jactantia furore inflammata vesano, sanctos pedes compede constringentes ferreo,

(6) Hunc libellum non Hieronymi, sed tamen per vetusti auctoris esse eruditi norunt. Qua de re controversia fuit sæculo IX inter Hincmarum archiepi-

A abscisso rupis sub antro, horrendo claudunt ergastulo. Sanctus itaque Domini ut eos in sui perniciem conspicit dira frementes:

Martyr ut emeritam certamine sumere palmam,
Utque sui posset perfundi fonte cruoris
Optat, et intrepido profundit talia vultu.
Quod satis est, supraque salis, huc viximus usque.
Nunc faciem penetrare cupit cum spiritus ardens,
Christe, tuam: tædetque viæ, tædetque laboris.
Qua breviora patent recti compendia callis,
Ire juvat, via sit trepidis nimis ardua quanquam,
Propere sidereos dabitur contingere campos.
Sanguinis effusi si nos vestigia ducant,
Martyrii titulum tensis complectimur ulnis,
Et sponte expetimus pulchram per vulnera mortem.

B Tu modo nos dignare tuo pro nomine testes.
Hæc dicens, animumque neci, collumque parabat
Carnifici: sat fixa viro sententia mortis
Intrepido; sed, Christe, tuis mundissima castris
Lilia cum rosis pariter candentia vernant,
Nec te martyrii constantia sola meretur,
Nec fuso quisquam tantum sit sanguine martyr.
Sæpe etiam multis peperit pia vita coronam:
Estque sacerdotum confessio munda tuorum
Grata tibi, quos justitiæ perfectio vestit.

III. *Se liberandum cœlitus intelligit, meritis beatæ Mariæ.* — Ergo, ut prælibavimus, vir Domini ferreis astrictus vinculis, horrendo in antro tenebrosi carceris pro confitendo nomine divinitatis, suffragia est expertus divinæ pietatis. Nocte igitur subsecuta, cum sopori dedisset membra nimio mœrore confecta, talis sibi visio divinitus est ostensa. Apostolicis insignitus vestibus Romanus antistes videbatur astare circa se, cum odore thymiamatis thuribulum deferens. Hæc denique visione certior redditus, per apostolorum interventum ab impiorum manibus se intellexit liberandum. Ad hoc itaque quod vidit per somnum, aliud accessit magis evidens indicium. Pro dilectione Matris misericordiæ, libellum quem de ejus Assumptione beatus (6) edidit Hieronymus, sæpius gestare sanctis solebat manibus. Hunc, dum cæteros sacros codices cum omnibus quæ hic habebat perdidit, Virginis (ut fatebatur) tuitione sibi salvari meruit. Quem vestis sub tegmine dum se sentiret habere, quot dies supressent ab hinc ad eandem Assumptionem Matris misericordiæ, sollicita nisus est mente discutere: qui numero supputati viginti quatuor sunt inventi. Tunc eam sua interventione hoc apud suum Filium orat obtinere, ut ipse eripiatur ab hac captivitate: quatenus divina sibi pietas inter Christianos concedat cum suis conceptivis tantæ solemnitatis potiri celebritate. Hæc finita oratione ut ad rupem caput convexit, e vestigio præ mœrore sopor irrepsit. Post paululum vero expergefactus, se ferreis reperit solutum compedibus. Mane autem facto, hoc barbari stupentes miraculo, quod eum

scopum et nostros Corbeienses, qui istum libellum Hieronymo adjudicabant, teste Frodoardo in lib. III Historiæ cap. 23.

cernebant compede divino solutum numine, ulterius ut vinciretur ausi sunt nullomodo præsumere, sed ferocitate paulisper mitigata, venerari deinceps cœperunt quem prius in derisum habuerunt.

IV. *Cluniacensibus pro sua liberatione scribit. Quosdam convertit. Pretium dat barbaris.* — Tunc vir Domini, annuentibus sibi barbaris, per monachum qui secum captus fuerat, epistolam manu propria conscriptam direxit fratribus. Textus autem epistolæ hæc continebat: « Dominis et fratribus Cluniensibus. Maiolus miser captivus et catenatus. Torrentes Belial circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. Redemptionis pretium, si placet, mittite pro me et his qui una mecum capti tenentur. » Hæc epistola Cluniensi perlecta in capitulo, omnem illam stirpem quæ ejus doctrina et exemplo hæcenus læta fructificaverat in Christo, mœstilia extemplo suo confecit auditorio. Expressere valet nullus quantus tunc ibi omnium gemitus. Ubique inter eos luctus, una vox omnium plangentium, unus audiebatur clamor lugentium, atque dicentium: Versa est in luctum cithara nostra, et gaudium nostrum in mœrorem; quia juxta illud Jeremiæ lamentum, Christus Dominus captus est in peccatis nostris, cui diximus: *In lumine tuo vivemus* (*Thren. iv, 20*). Ecce enim profanæ gentis irretitus est laqueo, cujus in Deo gloriabamur documento. Cujus interea isti afficiebantur de vinculis, hunc Dei dignatio magnificabat miraculis. Eorum namque, quos ad Christi cultum viri Dei persuasit disputatio, postquam Christianæ professioni a ritu se contulerunt barbarico, sicut jurejurando protestabatur assertio, dum quiescerent immites nocturno tempore milites, et vir Dei debitas Regi regum redderet laudes, multorum secum canentium sæpius audiebant voces, quas quidem quia nemo sibi hominum familiare tunc præstabat contubernium, ipsi procul dubio angelorum fore asserebant cum eo psallentium. Itaque ut cras statutum, infiniti ponderis pecunia, vel ex his quæ ad usum necessaria, vel monasterii hæcenus ad decorem servabantur insignia, sive honorum virorum largitate in unum congesta, cæteris qui præstantiores videbantur fratres, cum multorum thesaurorum copia, die accurrerunt statuta. Qui prædonibus omnia quæ solerti congesserant indagine, præbuerunt, omnesque prius vinculis qui trudebantur, novissime posthac quem diligebant, ab impiorum manibus traxerunt: factumque est superna gratia disponente, ut unius captivitate multi donarentur libertate; et sicut superni Regis a piissima Matre petiit, ita inter fidei domesticos, ipsius Virginis interventu Assumptionis festivitatem celebrare profuerunt.

V. *Maioli patientia hinc probata. Barbari puniti.* — Enimvero quia nihil in terra sine causa fit, Scriptura teste, divinæ providentiæ non abs re credimus placuisse, quatenus vir sanctitate præcipuus ideo volveretur tot casibus, ut exinde et vir Dei pressura attritus proficeret, et mortalibus beneficium divino

A munere concessum proveniret. Vitæ namque hujus in conversatione, licet humanis contraheret ex affectibus, unde diceret: *Dimitte nobis debita nostra* (*si enim dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus*); ab hoc tamen sæculo, prout potuit, immaculatum se custodire studuit. Sed totus quamlibet videretur mundus, juxta Dominicam tamen sententiam illud fateri cogimur, quod negare non audemus; quia adhuc indigebat quo summus sibi Magister pedes lavaret, ut in eo illud impleretur quod dicitur: *Qui sanctus est, sanctificetur adhuc* (*Apoc. ii, 11*). Propterea hæc viro Dei tribulatio, patientiæ fuit probatio; quoniam, ut ait Augustinus, nullus hominum tanta est justitia præditus, cui non sit necessaria tribulatio tentationis, vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem. Sed justo Dei judicio, unde venerabilem patrem probatio, inde se tribulantes justa consecuta est damnatio. Angustos namque inter Alpes obsidentes aditus, insperato insidiabantur apostolorum limina petentibus: sed ab eisdem dum capitur qui ab Omnipotente quamplurimum diligebatur, ejus sanctitatis ex merito cominus super eos divina se contulit ultio.

VI. Pro ulciscenda siquidem injuria viri Dei clade inter eos surgente, paulatim cœperunt viribus deficere, adeo ut divino se puniri verberare ore proprio faterentur intelligere. Verum nobilissimis viri Dei ditati spoliis, magis ac magis quotidie dum laborarent incommodis, ad Fraxinetum per consueta devia expetere propria aggressi sunt cubilia. Tum vero a Christianis itinere eorum explorato, iter securi per Alpes dum more tenerent solito, super se cum impetu venientium auribus a longe exceperunt sonitum, a clamoribus venientium et clangore tubarum consonat omne nemus, strepitu collesque resultant. Extemplo barbaris gelidus per dura cucurrit ossa tremor. Qui divina percussi formidine, nullum senserunt auxilium præter fugæ præsidium. Certamen tunc magnum erat Christianis cum barbaris fugientibus, et ideo resistendi mente divinitus absente secedentibus, post principia certabant nuda prætere terga. Fugam tamen dum facerent, multi capti, per plures vero sunt neci mandati. Hic vero qui effugerunt ad tempus dilatam mortem, cujusdam promontorii superciliium tutaminis sibi elegerunt præsidium. Sed decentius occumberent, si hostium inter tela ruerent. Illud itaque promontorium ita vastis rupibus circumcirca videtur subductum, ut præter unam partem lateris devexi, undique facultatem deneget commeandi. Hanc denique partem Christianis obsidentibus, cum nullus adesset eis fugiendi aditus, nulloque nostrates munere a sui obsidione quivissent avertere, humilem locum explorant, quo ad ima se saltibus deponant. Consequens enim erat, ut ipsi peterent ima, super quos superna incubuerat ira.

VII. *Maiolus recipit sacros codices.* — Vertitur interea cœlum, et ruit Oceano nox involvens umbra

magna terramque polumque. Conticuere omnes; sed nulla miseris quies, ocius accelerare cupiunt negotium. Denique impediendo se Satana locum sibi exploratum minime adierunt; sed ab eminentis rupis vertice in imum se profundum tota nocte præcipitaverunt. Nostrates autem, jam die lucescente, cælestis victoriæ stupentes magnitudine, ei gratias libuit referre, cujus forti numine prostratum cernebant agmen hostile. Quosdam tamen eorum qui demersioni se subtraxerunt, in remotiori quodam montis latere offendentes comprehenderunt. Qui salutari se ablui deposcentes lavaero (hos enim, sicut superius diximus (cap. 4), vir Dei de Christo verbis edocuit salutaribus) corpori matris uniti Ecclesiæ, quanta inter barbaros gratia servum suum omnipotens illustravit, soliti erant referre. Optima tunc spolia colliguntur, æquasque per partes inter Christicolas distribuuntur. Ast beatum Maiolum, corpore licet absente, meritis tamen in fugandis hostibus præsentem, ejus distributionis cuncti qui aderant, expertem fore dignum nullatenus judicant. Hujus namque pro ulciscenda injuria hostes pessumdatum iri cælesti testabantur in victoria. Propterea sacros codices, quos barbari rapuerant beato viro, sua pro parte miserunt. Sic Omnipotens, sui famuli meritis præcipitatis impiis, eliberavit cunctis viam Romani itineris.

VIII. *Romanum pontificatum recusat.* — Non longo vero post tempore Romana sede proprio viduata pastore, idem Dei famulus Ottonis secundi juncta cum matris prece, Italiam repetere a partibus est coactus Galliæ. A matre tunc et filio honore susceptus dignissimo, ad culmen apostolicæ dignitatis precibus impelli cœpit continuatis. Sed cui magis abjectio, quam expeteretur exaltatio, nullatenus ad se promovere potuit sublimitatis ambitio. Pusillum gregem nolebat dimittere, quem Christo placuit sibi committere: et cum ipso volebat in paupertate vivere, qui in paupertatem descendit a cælesti culmine. Sed ab utraque cum cogere potestate, excogitandi dilationem studuit postulare. Tunc ad orationis se contulit præsidium, quo sibi concederetur divinitus quid agendum, quidve tantæ potestati esset respondendum. Ab oratione ut surrexit, apostolicæ lectionis codex casu sub oculis huc adfuit. Quo aperto, illa se in prima marginis fronte obtulit lectio, cujus se divinitus instrui credidit documento. Insertum quoque quod reperit, sibi adhærentibus legere cœpit: *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, et non secundum Christum (Coloss. II, 8).* Agere se oportere fatetur suis omni studio quod divina suggerit lectio. Imperatoris et sanctæ matris iterum precibus alternis ad ipsum flagitatur successibus: cum nobilibus qui aderant antistites insistebant, imperialis quo fieret petitio supplicabant. Ast ille, divina illustratus gratia, solerti se studuit excusare prudentia. « Ea, inquit, mihi abesse cognosco, quæ viro conveniunt

apostolico: nec videor idoneus ferre quo possim tantæ magnitudinis pondus, nec decet quemquam hanc præsumere sarcinam, cujus non potest vitare ruinam. Postremo ego et Romani, sicut divertimur regionibus, ita minime convenimus moribus: et si ipsi morigerabor, monastica professione privabor; ideoque alium vos acquirite, quia indubitanter potestis scire, me ad culmen apostolicum hac in vita non accessurum, gregemque mihi commissum nunquam dimissurum. » Hac quidem ex re liquido possumus colligere, hunc Dei famulum multæ humilitatis fuisse, qui rogatus a summo terrenorum principe, ad culmen apostolicum distulit ascendere. Sed quod ille distulit rogatus, multi longe inferiores, quos nec litteratoria professio, nec honestæ vitæ provehebat conversatio, se, si possent, ultro ingererent, omni se despectui multiplicatis precibus subderent: postremo tantæ dignitatis quo sublimarentur culmine, magno promisso munere se damnari sua sponte Simoniaca non spernerent peste. Ast vir Dei quem interius virtutum magistra docebat humilitas, in cujus spiritu evangelica regnabat paupertas, quam polleret eximiæ conversationis præconio, ideo tam sublimari refugit temporali fastigio, quo sæculari remotus negotio, firmiter insisteret Omnipotentis obsequio, et longinquus mundo, proximus semper fieret Deo.

Secreti cupidus sancto vir numine plenus,
Non magis externos doctus vitare favores
Quamque ministrorum solatia crebra suorum,
Voto detulerat latebramque fovere perennem,
Immunemque aulæ quam longa est ducere vitam
Inconvulsa manet magni sed sponsio Jesu,
Montibus impositam non abdi visibus urbem:
Quemque legit meritis absistens gloria pulchris,
Indicat egregiis illustrans gratia signis:
Et quaqua tulerat facilem per compita gressum
Urbibus et vicis raptim promiscua sese
Obvia turba dabat præclaris excita factis,
Et quanquam longi facile secura laboris.

IX. *Imperatorem de jurgio in matrem arguit, eique matrem reconciliat.* — Sub eodem tempore prædictus imperator matrem zelabatur, quia apud se falso crimine deferebatur, in eamque tunc quasi reipublicæ dilapidatricem, et sui ab ea expulsatricem, per falsos delatores tali stimulabatur jurgio, ut eam versa vice propellere minaretur regno. Suorum principum nullus eum convenire, falsumque crimen a sanctissima matre tentabat avertere. Ipsi eam defendere negligebant a crimine falsitatis, quos illa extulerat ad summos gradus dignitatis. Hanc omnes excusationem prætendebant, quod imperiali majestati contradicere non audebant. Ecce ferebantur precibus mandata coactus cunctorum, quiqui fuerant ex parte piorum, iret quantocius, ac dilectissimæ sibi imperatrici succurreret: nullam jam illi restare salutem, nisi ut rebus amissis etiam regno discederet, periculo vitæ in dubio his:

..... vocibus iras

Excitat, impatiensque moræ mox arma reposit
Arma celer, motisque artus inducitur armis.

Voverat ille suum fidei pro nomine pectus,

In quamcunque daret casus incumbere mortem.

A st ubi venit, mox imperatori in faciem resistit, et eum publice coram omnibus increpavit. « Aspice, inquit, sublimatus transitorie dignitatis, cur præcepta aspernaris veritatis? Potens est te redigere ad minima, qui ad mortalium te sublimavit fastigia. » Tunc imperator, hac audita comminatione, subito contremuit, et supplici sermone respondit, et in quo præcepta veritatis contemneret, humiliter requisivit. « Cui vir Dei: Parentes, inquit, honorare illius est jussio, qui cum Deus esset, virgineo editus ex utero, matri se subicere dignatur in Evangelio. Sic enim ait Evangelista: *Descendit cum illis Nazareth, et erat subditus illis.* Si matri se subiecit qui per potentiam divinitatis omnia fecit, te ab illo vili formatum ex luto in matrem superbire cur elata persuasit præsumptio? » Ad hanc imperator vocem irarum flammis temperans, immanissimum furorem deposuit, patrisque Maioli per omnia se obtemperaturum jussis perhibuit. Pro jussione tandem sanctissimi patris ante matrem ut venit, suis se vestigiis projecit, et ei obsequens ut matri filius in nullo eam offendisse deinceps est inventus. Hunc itaque qui inter mortales summus princeps eminebat, quem ad matris concordiam convenire nullus audebat, ab hoc scelere, quod facile potuit compescere, matrique satisfacere, et ei ut consequeretur obedire solo jussu coegit; liquido claret, hunc magno mentis culmine potestati inhærere supernæ, quæ præditus illud facere potuit jussione quod nullus aggredi ausus est supplicatione. Quod enim illi inhæserat, cui nihil est impossibile, ideo ab eo meruit accipere, ut hujus sui dominaretur jussio, cujus terrarum principes subiciebantur dominio.

X. *Ottonis I mortem prædicit, dein secundi.*—Inter cætera siquidem miracula quæ Dominus operabatur ad ostendenda servi sui merita, spiritu prophetiæ dignatus est erudire, ut ventura sæpius prædiceret, et absentia præsentibus, quasi præsentia, denuntiaret. Quodam tempore dum Roma rediret, fratribus cum quibus iter carpebat, suspirans cum lacrymis dixit: Hac nocte per somnum leonem videbam immanissimum qui clausus in cavea catena constringebatur ferrea; et ideo indubitanter sciatis quia Otto imperator hoc anno rebus excedet humanis: quod ita rei probavit eventus. In proximo enim Provinciam reversus, ibique in quadam sua cellula paucis diebus commorans, legatus ex Alemanniæ partibus advenit, qui præfatum imperatorem ab hac vita migrasse detulit. Sed sicut vir Dei absentem rem tanquam præsentem tunc fratribus retulit, quoniam imperatoris magni, licet longe positi, mortem innotuit: ita postea ipsius filio, cujus supra retulimus, sicut contigit, Veronæ de suo obitu prædixit. Nam manus imperatoris utrasque suis complectens manibus tenuit, ejusque vultum complectens ait:

A « Fratris Maioli consilio si aurem præberes, hinc unde venis retro redires. Pro certo enim scias, quia si Romam perrexeris quo ire disponis, nativitatis regnum nunquam amplius videbis; sed Romæ quo pergis, sepulcrum habebis. » Hoc quoque quod Dei prædixit famulus, rei postea probavit eventus.

XI. *Comitem sanat.*—In Alemanniæ partibus quodam tempore cum moraretur, ejus adventus rumore diffamato, ad eum cujusdam comitis concita pervenit legatio. Ex longo namque tempore prædictus comes nimia deprimebatur ægritudine, quæ quotidie per augmenta succrescens noxia, ita totum corpus infererat, ut nec de lecto surgere, nec ex uno in aliud se latus potuisset vertere. Cibus et potus ita erant fastidio, quod corpus nimio simulacrum videretur jejunio. Ideo ad beatum virum directa legatione, ejus pietatem supplici postulavit devotione, quatenus ex his quæ ad victum proprium Dei parabantur famulo, suæ imbecillitatis subveniretur incommodo. Hac itaque legatione ab eo qui visceribus affluebat misericordiæ, panem quod vescebatur cum amigdalis et odoriferis suscepit pigmentis. Tunc Dei famulus ad suos conversus: « Familiaritate, inquit, nostra fisis hoc iste suis deposcit precibus, quatenus omnipotens Medicus ei nostris subveniat orationibus. Ideo flagitanda est Dei clementia, quo sublevari mereatur corporis molestia. Potens est enim ille qui reguli filium sermone sanavit imperiali, hunc nobis absentibus pristinæ restituere sospitati. » Mox itaque ut vir Dei cum fratribus se orationi dedit, extemplo qui aberat meliorari cœpit. Reversi vero qui fuerant directi, ea hora qua a viro Dei recesserunt, meliorari cœpisse suum dominum cognoverunt. Posthac munere viri Dei se cibavit, et adeo integra sospitate convaluit, ut, paucis interpositis diebus, ipse ad beatum pergens, ejus vestigiis advolutus immensas pro beneficio gratias retulerit.

XII. *Alia miracula.*—In Vivarensi (*de Viviers*) climate quædam nobilis matrona longa affliciebatur ægritudine. Hæc in sancti Saturnini cellula virum Dei morari ut comperit, mox cum sua legatione deponere studuit, aquam sibi ad hauriendum ut benediceret, et ad unguendum olei liquorem, suæ dextere signo sanctificatum dirigeret. Hæc quæ petiit a viro Dei percipere ut meruit, illico recedere corporis molestia et ad pristinum officium ita reparari cœperunt membra languentia, ut depulsa ægritudine sic proximo tempore toto valeret corpore, ac si antea nullius ægritudinis insiceretur peste.

XIII. Sed et illud suppressi non decet silentio, quod ejus quem sospitate donavit, beati viri visitatio hactenus celebri diffamatur testimonio. Vocatur hic nomine proprio Hildebrannus, et ab officii agnomine Monetarius. Officium namque quod agebat, plus suis sodalibus ne deterioraretur custodiebat. Et quoniam bonis pollebat moribus, ideo beato viro cœpit esse cognitus. Hic languore correptus corporeo, laborare cœpit multo incommodo. Qui dum se cernebat a languore non sublevari, sed crescente corporis mo-

Iestia magis ac magis se sentiret prægravari, ut solent divites facere, qui suo se munere arbitrantur redimere, multa per medicos et sacerdotes, multa per monasteria erogavit; et pauperes. Sed his licet offensorum sublevaretur pondere, nimia tamen deprimebatur ægritudine. Jam morte sollicitari cœperat, cui languor nimius vitæ desperationem ingesserat. Ultima se interea præveniri dum cogitaret sorte, beatum sibi Maiolum fama præcurrens Papiam (*Pavie*) dēnūtiat advenire. Cujus adventum prævenire studens sua legatione, eum poposcit sua se dignari visitatione. Ad hæc beatissimus misericordia repletus, petenti desideratum non denegavit adventum. Mox æger ita gaudio repletus est beati viri præsentia, ac si manifesta fuisset sanitas ingressa: statimque vir Domini ad ægrum accessit, et corpus ægritudine debilitatum nimia tangere non despexit medicabili dextra; ejus salubrem tactum longa sentiens infirmitas aufugit, et sanitas ita mox festina cucurrit, ut qui diu æger lectulo decubuerat, die tertia quocunque vellet sospes effectus pergere potuisset.

XIV. Illud quoque nunc placet inseri, quod constat relatum fama vulgante celebri. Quidam domini proprii præsentiam fugiebat, quem graviter offēderat. Suum namque comparem ex industria neci addixerat, et ideo in senioris sui gratiam revocare eum nemo hominum poterat. Multifarie igitur quærebatur a domino, ut dignum et ipse persolveret emolumentum socio. Qui mortis periculum ut evaderet, nullo sisus in loco dum diversa percurreret, ad locum quo vir Dei forte degebat, accidit ut veniret. Quem Dei famulus cum petentem stipendium militiæ cerneret idoneum, tunc ab eo cur errabundus pergeret percontatur, suus ipsius dominus cognoscitur, causa cur diversa percurreret detegitur. Cui vir Dei compassus, et hospitatis consolationem impendit, et sui domini gratiam adepturum promisit. Erat autem suus ipsius dominus vir in armis strenuus, temporalibus præpotens in rebus, et a sententia quam animo disponebat nequaquam se amovere propter difficultatem quemquam sinebat; ideoque difficile placabatur, quotiescunque irascebatur. Proximo post hoc in tempore eum vir Dei convenit, et suo famulo quo indulgeret eum blande rogare cœpit: qui ad vocem Dei famuli ita extremum perterritus, et vox ita hæsit faucibus, ut quid responderet minime haberet. Mox autem prostrato corpore se in terram dedit, ejus vestigiis advolutus suis se commendavit orationibus. Hunc siquidem ante commilitones rogaverant, majores et inferiores ad eum preces copulaverant, atque omnes ad famulo parcendum flectere non potuerant: sed pro B. Majoli merito ita eum coram omnibus prostravit Dei dignatio, ut haud secus indulgeret famulo, quam servi Dei decreverat jussio. Hoc ergo Dominus quotidie in sui fidelibus operatur,

(7) S. Syrus primus Papiensium episcopus, idemque patronus ecclesiæ principalis, cui præclaram donationem facit Otto comes, Arduini regis filius,

A quod sacre auctoritatis pagina testatur, dum prudentiam prudentium reprobat et se glorificantes glorificat. Ad beati viri miser quia confugit auxilium, duplicatum ab eo promeruit beneficium, quod et Domini donatus est gratia, et reatum delevit poenitentia.

XV. Quodam tempore iter per quamdam silvam dum carperet, et cæteris more solito præmissis solus incederet, sopor illi inter lacrymas et crebra irrepsit suspiria. Eadem proinde qua pergebat via ejusdam arboris ita impediabatur ruina, ut ejus sub robore equitans facilius læsionem incurreret, nisi humiliato vertice se caute protegeret. Ad hanc itaque equus cui insederat ut venit, sic hæsit immobilis, ac si stipiti fuisset vinculis impeditus. Egregio tunc vultu puerum contemplabatur per somnum, qui equum ne pergeret tenebat per frenum. Evigilans vero ut arborem sensit præ oculis, clementiam veneratus est Omnipotentis, ejus per angelum mortis se gaudebat evasisse periculum; sed separatus ab aliis quia hostiam se Deo exhibebat in lacrymis ab hoc ideo protegi ne læderetur meruit angelo, a quo ejus ante Deum lacrymosa deferebatur oratio.

XVI. Illud etiam quod contigit, dum Papiæ moraretur, prætereundum silentio pessimum videtur. Multitudinis intuitum quo declinaret, et per hoc mentis oculum a jactantia purgaret, in nocturno silentio horas canonicas præveniebat, atque piissimi confessoris beatissimi Syri (7) adiens ecclesiam, profusus lacrymis ante januam orationis sibi studio postulabat indulgentiam. Quadam itaque nocte ad consuetum opus dum surgeret, et more solito ad ecclesiam proficisci disponderet, eum si possit fraudulenta conatus est infestatione terrere, qui bonorum actibus solet invidere. Inundatio quippe pluviae, ut fieri solet in hieme, iter tunc reddebat difficile: nube insuper opposita, micantia tegebant sidera. Tunc tentator ante mentis ejus aciem, et tenebrarum densitatem, et itineris reducere cœpit difficultatem. At vir Dei maligni spiritus suggestiones protinus agnovit, et iter dispositum sine dilatione arripuit. Malorum tamen auctor viro Dei in ipso itinere multis modis insidiarum studuit: sed quia hunc in nullo lædere potuit, lumen quod ante ipsum in laterna ferebatur exstinxit. Turbati cum viro Dei qui aderant, lumen quo peterent nesciebant: sed vir Dei bonorum invisorem hujus facti fuisse non dubitavit auctorem: qui suos a timore signo repressit, certus ac fidens quod ille ejus assistebat ante januam, reilluminare extinctam sibi posset candelam. Verum quia plus de beatissimi Syri, quam de sua virtute confidit; quod fide credidit, effectu mox consequi meruit. Mox enim ubi ab oratione surrexit cum fratribus, igne divino candelam viderunt ardere, quam suam ad perniciem diabolus est ausus extinguere. Hoc vero miraculum multum fratribus contigit ad

anno 1009, quam legesis in bibliotheca Scbusiana, pag. 234.

profectum, quoniam justī deprecatio quod multum valeret dum intellexerunt, ad orationis studium majori cum devotione seipsos dederunt.

XVII. *S. Dionysii liber ab igne illæsus.* — Hierarchias quoque beati Dionysii (8) Arcopagitæ quodam tempore cum legeret, et more solito quæ die legerat, sui pectoris bibliothecæ nocturna meditatione eadem deponeret, subrepente somno, contigit ut candela quæ lumen suggerebat legenti, supra paginam rueret quam legebat. Sed quid Christus non operetur in sanctis? Edax flamma candelam consumpsit, sed folium super quod ardebat, torrida damna non sensit: virtutem flamma habuit ad candelam comburendam, quam ad paginam perdidit lædendam. Protinus excusso somno vir Dei consternatus est animo, quod librum qui vix alicubi reperiri possit, consumptum esse incendio putavit: sed excussa favilla cum in superficie nullius læsionis appareret macula, immensas ei gratias retulit, cujus potentia suæ naturæ vim ignis amisit, dum arida nutrimenta quæ super candelam consumpsit, in nullo lædere potuit.

XVIII. *Willelmum provinciæ ducem adit. Naufragantes liberat.* — Cum Willelmus Provincialium princeps prægravari se ultima sentiret sorte, Maioli se meritis salvari posse ab animæ credidit morte. Qui sibi ad Avennorum (*Avignon*) accersitus oppidum, ut multitudinis vitaret conventum, in insula quæ Rhodanum sub præfato castro scindit fluvium, sibi ponere jussit tentorium. Sed ejus adventus rumore circumcirca diffuso, undique ad eum concurrere cœpit innumerabilis multitudo. Quisque tunc alios præcedere, et prior quisque in navigio ad virum Dei certabat transire. Adfuit tunc navis adeo vetusta, quæ rimis patentibus submergi facile irruenti posset sentina. Hanc utriusque sexus oneratam multitudine, ut ad virum Dei navigandi gnari tentant dirigere, inundans decurrentis fluminis impetus eandem submersit in mediis fluctibus. Res visu mirabilis, quod hi periclitabantur naufragio, qui Maioli se tutari petebant orationum præsidio, viros cum mulieribus, et mulieres cum parvulis, quos adhuc alebant uberibus, in profundum jam involvebat fluvius, cum ad viri Dei aures tale pervenit facinus. Sed Christus, qui clamantes ad se exaudit, sibi dilectum Maiolum magnificare non distulit. In ipsius præscripti Rhodani ripa ab antiquis beati Martini constructa fuerat ecclesia. Ad eam namque vir Domini, aqua submersos tegente, cum neminem eorum conspiceret, oculos cum lacrymis pius levavit, et tristem ad terram vultum deinceps inclinavit. Sed licet astantibus tunc ignotum fuisset quod ille paulisper tacitus oravisset, efficaciter tamen adipisci meruit quod mente pia quæsit. Crucis enim signum ut edidit, et cernuo vultu paulisper (ut diximus) oravit; diversi sexus et ætatis mox nantes apparue-

(8) S. Odilo id accidisse scribit, cum Maiolus esset aliquando in monasterio sanctissimi Dionysii.

runt in gurgite, quos unda difficilis contorsit sub flumine: undarum pueri delerebantur summitate, mulieres in flumine diffusa rotabantur veste, et viri ripam natatu conabantur appetere. Ad quos periti nautæ currentes cum carabis, omnes traxerunt ex voragine fluminis. Sed et illud videtur mirabile, quod ad virum Dei sex panes a comite dum suus deferret famulus, eodem licet cum cæteris captus naufragio, sic tamen directi muneris eum defendit delatio, ut ipse non modo illæsus exiret, verum ex panibus tres intactos aqua abstraheret.

XIX. *Maiolus morte instante ferventior. S. Dionysii monasterium, rege volente, reformare aggreditur. — Silviniaci obit.* — Igitur Maiolus se nectatis tempore, quo solent cæteri remissius vivere, acri se labore in Domini studuit servitutem redigere; et quasi tunc novus accederet, ac juvenilis vigor in toto corpore ferveret, ita incredibili mentis fervore divino famulamini insistebat. Corpus namque defatigatum senio nullo modo quiescere sinebat ab opere consueto. Biennio itaque priusquam obiret, corpus plus solito viribus cœpit destitui, et ex hoc vocationis suæ tempus appropinquare deprehendit. Ideoque ad publicum jam procedere nolebat: sed aut in monasterio, aut in quadam suarum cellula pro fratrum utilitate immorari cupiebat: ut ibi et fratres solerti studio corrigeret et ad meliora paterna admonitione proveheret, aut sæpius remotis omnibus solus soli Deo inhaereret, atque attentius frequenti alternatione, aut orationi, aut lectioni vacaret, quod ei quanquam omni vita sua speciale fuerit studium, præsertim tamen ad hoc desudavit præcipuum circa mortis confinium. Sæpius legebat dum spiritales viros ad memoriam reducebat, quos in divina religione florere, ac pro defensione Ecclesiæ sanctæ viderat viriliter decertare. Eorum quidem recordatione omni se in hoc mundo destitutum fore desolebat solatio; et ideo solamen sibi sola divina præbebat lectio. Ideoque modis omnibus dissolvi et esse optabat cum Christo. Ea siquidem tempestate regis Francorum impellebatur nimia importunitate, ut secundum beati patris Benedicti magisterium beati Dionysii disponderet monasterium. Qui opus bonum ut ad vitæ finem usque perduceret, licet finem dierum suorum jamjamque adfore non ignoraret, proficisci tamen ob istiusmodi causam minime recusavit; bonam hanc virtutum suarum consummationem existimans, si ordinis monastici professores in justitiam et sanctitatem sibi socians, charitatis unitos vinculo dimitteret. Arrepto itinere territorium Arvernense expetiit, ibique in quadam sua cella, Silviniaco scilicet, nunc loco celeberrimo, ultima exerceri ægritudine cœpit. Sensit illico prudentissimus virorum suæ resolutionis tempus supremum. Tum vero mœror et luctus omnium, vox una plangentium. Cumque a fratribus fuisset percontatus, gregem sibi Nalgodus addit, distributa in monachos substantia verbi Dei, et sermone ad eos habito.

commissum cui (9) committeret, taliter eos fuisse A dicitur affatus : « Jesum summum pastorem hunc habebitis protectorem. » Peregrinationis ergo quia deserebat exsilium, et ad proprium lætus pergebat domicilium; ideo gaudens hos frequentabat versiculos : *Domine, dilexi decorem domus tuæ et locum habitationis gloriæ tuæ, etc. Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, concupiscit et deficit anima mea in atria Domini, etc. Elegi abjectus esse in domo Dei mei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.* Ita Deo protegente, omnibus sui corporis membris integris atque illibatis, præclaro scilicet visu puroque auditu, sana memoria, sicut fuerat integer a corruptione carnis, nesciens labem nivei pudoris, pervenit ad exitum, immortale adepturus compendium. A fratribus an aliquid doleret B interrogatus, respondit nihil se habere molestiæ, sed omnia quieta et tranquilla perspicere, et videre bona Domini in terra viventium. Tunc ante ipsum in terram prostrati, eum taliter cœperunt deprecari. Nos tibi commissos, pater beatissime, paterno more absolve, sanctissimis tuis orationibus tuere. Fides enim tua et opera te Christo sociant : et ideo quidquid ab eo postulabis, præsens facilius impe-

(9) Et tamen jam ante triennium Odilo abbas designatus fuerat ex dictis in Elogio. De protectore itaque ac patrono intelligendus hic locus. Sic

trabis. Quos ut absolvit, et sanctissimis orationibus confirmavit, a communi locutione cessavit. Jam humana despiciebat et sursum oculos ad cœlum erigebat, eosdemque versiculos usque ad expirationem animæ repetebat, ut aure apposita vix audiri posset quod dicebat. Signum vero sanctæ crucis sæpius dextra sancta sibi depingebat.

Nec patitur Christus charum per sæcla clientem
Vel torquere diu, partove absistere regno :
Martyrium cui vita fuit, quin mole laborum
Defessum invitat superas moderator in arces.
Spiritus arctatis ardens emergere vinclis
Emicat, et liquidas liber transfertur in auras,
Hymnizante polo lætumque alalagma canente.
Sæpserunt comites miro splendore superni,
Victoremque ferunt trans ignea sidera lætum,
Et sistunt solio summi per sæcula Regis.

Dormivit vero cum patribus suis v Iduum Maiarum ; sepultusque est in basilica B. Petri, ubi ejus sanctissimis meritis multa præstantur beneficia, regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, cui est cum Patre et Spiritu sancto honor, virtus et gloria per immortalia sæculorum sæcula. Amen.

Archambaldus dicitur ab Odilone *Silviniacensis loci provisor.*

ELECTIO S. ODILONIS

Vivente sancto Maiolo abbate Cluniacensi.

(Anno 988.)

Ordine divinæ dispensationis cum primum sacris C legibus a patriarchis et prophetis, tum etiam humanis consulibus et regibus motus populorum compri-meretur, post tempore incarnati Verbi ignea rhomphæa in ostio paradisi fonte lateris Christi extincta, ut regnum Dei violentius raperetur, cœpit status Ecclesiarum ab apostolicis viris piis moribus informari, et demum a sacris viris et abbatibus in subditorum mentibus regularis ordo disponi, ut per eum currentibus facilis cœlestis patriæ videretur ascensus. Sicque fit, ut quanto quis per exempla pietatis paterno cultu se ad excelsa erigens processerit, et subditis ad cœlestia sequendi ducatum præbuerit, tanto a remuneratore Domino multiplex mercedis et filiationis fenus percipiet. Et quoniam ad prælatos respicit quidquid a subditis delinquitur, exemplum pravæ D vitæ et negligentiam subditorum, sententia divini examinis, ignis gehennæ inexhaustus vindicat. Quapropter ego Maiolus S. Petri Cluniacensis cœnobii abbas indignus præsentibus atque futuris generatim notum esse volo, quia hæc et hujuscemodi mente pertractans ætate defatigatus, officiis quoque corporis imminutus, dum minus me pastorali cura ido-

neum persentisco, beati Benedicti capitulatum de constituendo abbate sollicitudine præmonitus, cum omnibus fratribus meis, filiis, et conservis, beati quidem Petri pridem clericum fratrem et filium monachis Odilonem religiosum eligimus, et abbatem esse decernimus, ne insolentia nostræ infirmitatis ordo deterescat, et repulsam in aliquo patiaturo Deo propitio semper ad meliora provehendus.

Et ne technam alicujus excusationis prætendat (nam sicut quis indigne ad regimen incautus aspirat, ita si quis dignus refugit, merito constringendus habetur consilium episcoporum et abbatum adhibuimus. Et sicut Cluniacense monasterium, Deo auctore, a Guillelmo duce fundatum, nomine principis apostolorum sacratum, privilegiis Romanæ sedis insignitum, regalibus præceptis confirmatum, a reverendis quoque abbatibus domno Bernone atque Odone, necnon Haymardo ordinatum constat; ita cum omnibus abbatibus, locis et cellis ubi ubi eorum vel nostro tempore acquisitis, prædicto fratri ordinandum tradimus, atque tam ad ordinem servandum secundum beatum Benedictum et instituta patrum nostrorum quam ad res disponendas sub omni inte-